

Stratēģijas skolotāju izglītošanai par riska jautājumiem

Šī faktu lapa ir balstīta uz ziņojumu par esošo un topošo pedagogu izglītošanu par darba aizsardzības un riska mācīšanas jautājumiem⁽¹⁾. Ideālā gadījumā visiem skolotājiem savas profesionālās darbības laikā vajadzētu apgūt zināšanas par darba aizsardzību un prasmes integrēt ikdienas mācību procesā jautājumus par riska faktoriem.

Ja izglītošanu par riskiem ir grūti iekļaut skolu mācību programmās, tad pētījumi liecina, ka ieviest to topošo skolotāju apmācības programmās ir vēl lielāks izaicinājums. Tajā pašā laikā pētījumi norāda arī uz dažādām pieejām un metodēm, kuru lietošanu būtu vērts apsvērt vai attīstīt. Panākumu atslēga ir pragmatiska pieeja, kurā tiek ņemtas vērā gan topošo pedagogu vajadzības, gan situācija konkrētajā skolā. Pētījumā arī ir uzsvērts tādas apmācības lietderīgums, kas veicina drošības un veselības jautājumu integrāciju visā skolā (turpmāk tekstā — “visas skolas pieeja”). “Visas skolas pieeja” tiek veidota droša skolas vide gan pedagogiem, gan izglītojamiem, kā arī tiek veikta apmācība par dažādiem riska veidiem. Ļoti liela nozīme ir piemērotu partneru izvēlei un visu iesaistīto personu aktīvai sadarbībai, lai nodrošinātu tālāku labās prakses piemēru izplatīšanu un pieredzes apmaiņu.

Viena no svarīgākajām problēmām ir paļaušanās, ka katrs pedagogs individuāli rīkosies tā, lai jautājumi par risku tiktu integrēti izglītībā. Problēmas rodas arī tad, ja apmācības ir tikai vienreizējas un netiek regulāri atkārtotas. Projektiem ir jābūt ilgtspējīgiem, iekļautiem vispārējā un saskaņotā stratēģijā.

Stratēģijas izstrāde

Pētījums liecina, ka stratēģijā būtu jāiekļauj šādi aspekti:

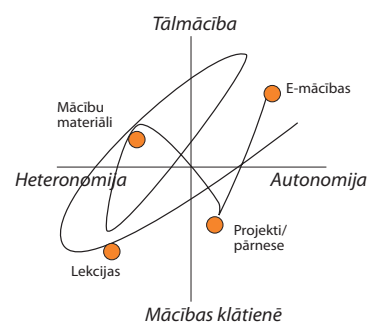
- “visas skolas pieeja”, kurā drošas skolas vides izveide gan pedagogiem, gan izglītojamiem ir apvienota ar apmācību par drošības kultūras veidošanu skolas vidē, kas veicina pedagogu aktīvu iesaistīšanos un līdzdarbošanos;

© Susanne Ulk

(1) “Skolotāju apmācība riska mācības pasniegšanā — piemēri darba aizsardzības iekļaušanai skolotāju apmācības programmās” (http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view).

- visu topošo skolotāju apmācība, kuras laikā tiek sniegta pamatinformācija par darba aizsardzību skolās un to, kā ikdienas mācību darbā iekļaut informāciju par riska faktoriem;
- visu skolotāju apmācība, uzsākot darbu skolā, darba aizsardzības instruktāžu veidā, iekļaujot arī metodes darbam ar skolēniem;
- pieredzējušo skolotāju papildu apmācību, sniedzot specifiskas zināšanas par darba aizsardzību un to, kā jautājumus par riskiem integrēt skolas ikdienā;
- pedagoģiskajai specializācijai atbilstoša pārējo skolotāju apmācība, apsverot iespēju iecelt atsevišķus darbiniekus par “vēstniekiem”, kuru uzdevums būtu izplatīt informāciju un motivēt citus;
- apmācīto skolotāju minimālā skaita noteikšana;
- skolu un darba aizsardzības / riska mācības “vēstnieku” tīklu veidošana:
  - palīdzēt nodrošināt pārējiem darbiniekiem jaunāko informāciju, jo skolām šajā jomā bieži ir problēmas,
  - piedalīties pieredzes un viedokļu apmaiņā;
- plaša ieinteresēto personu sadarbība un līdzdalība, iesaistot:
  - valsts pārvaldes institūcijas, kas darbojas izglītības jomā, mācību programmu izstrādes organizācijas un augstskolas, kas sagatavo skolotājus,
  - citas organizācijas, kuru darbības joma ir saistīta ar zināšanām par risku (organizācijas, kas nodrošina izglītošanu par veselības jautājumiem, nelaimes gadījumu novēršanu, ceļu satiksmes drošības iestādes, sporta organizācijas),
  - skolotāju profesionālās apvienības un arodbiedrības;
- tāda iespējamā sadarbības veida un skolotāju apmācību metožu izvēle, kas rada pēc iespējas mazāk sarežģījumu;
- skolu nodrošināšana ar atbalstu, informāciju un līdzekļiem, kas ļauj izveidot veselībai nekaitīgu un drošu mācību un darba vidi, lai pedagogi un skolēni apzinātos veselības un drošības jautājumu nozīmīgumu.

- Mācību klātienē un tālmācības kombinēšana
- Tradicionālas un uz multividi balstītas mācību vides optimizēšana
- Autonomu un heteronomu mācību apvienošana
- Kompetences attīstīšana, pamatojoties uz profesionālo pieredzi

INQA Lernwelt: harmonizētās mācīšanās pieejas elementi

Mācību mērķu izvirzīšana

Lai apmācības stratēģiju varētu apspriest ar citiem, piemēram, ar izglītības iestādēm vai topošo skolotāju apmācības iestādēm, ir svarīgi skaidri definēt apmācību mērķus. Vispārējās izglītības pedagogu apmācībās vajadzētu uzsvērt šādus aspektus:

- zināšanu un prasmju apguve, kas palīdzētu skolotājiem iekļaut jautājumus par risku ikdienas mācību procesā;
- attieksmes un zināšanu pilnveidošana par pedagogu darba vidi — darba aizsardzības jautājumu risināšana skolās;
- zināšanu un prasmju apguve, kas veicina drošas un veselīgas skolas vides izveidi, t. sk. rūpējoties gan par savu, gan citu cilvēku drošību un veselību.

Atbilstošu un piemērotu mācību resursu nodrošināšana

Iepriekšējos *EU-OSHA* ziņojumos par darba aizsardzības jautājumu iekļaušanu izglītībā tika norādīts, ka ir jāizstrādā arī atbilstoši mācību resursi, turklāt ir jānodrošina, lai tie būtu pieejami skolām un citām izglītības iestādēm. Tas pats ir attiecināms arī uz skolotāju apmācību. Pētījumā ir ierosināts apsvērt iespēju skolotāju apmācības stratēģijā iekļaut dažādus resursus un dažādas pieejas.

Mācību resursi:

- bukleti topošajiem skolotājiem;
- bukleti skolotājiem, kas tikko sākuši strādāt jaunā darbavietā;
- resursu komplekti pasniedzējiem;
- skolotāju apmācības resursi “kaskādes mācību” pasniegšanā;
- skolotājiem paredzētie resursi, lai nodrošinātu “kaskādes mācības” un apmācītu citus skolotājus;
- saprotami materiāli, kurus izmantot darbam klasē ar skolēniem.

Mācību metodes un pieejas:

- pašmācības iespējas, jo īpaši e-mācības un/vai interaktīvi kompaktdiski;
- jauktā mācīšanās metode, kur attālinātas apmācības tiešsaistē ir kombinētas ar kontaktpmācību, piemēram, semināros;
- aktīvas mācību metodes, kurās skolotāji izmanto savas zināšanas, — tās ir īpaši svarīgas, jo šādu pieeju skolotāji izmantos, strādājot ar skolēniem klasē;
- līdzīgi kā citās profesionālās apmācības jomās — jautājumu par skolotāja personīgo drošību un veselību iekļaušana topošo skolotājuursos;
- skaidra skolotāju apmācības sasaiste ar mācību programmas izpildi.

Citas ar apmācību saistītas darbības:

- apspriest skolotāju mācību vajadzības, kad klasē tiek izmēģināti jauni izmantojamie resursi;
- izskatīt iespējas nodrošināt vispārēju apmācību, piemēram, apmācību par izglītošanu veselības aizsardzības, ceļu satiksmes drošības, fizisko aspektu un riska jomā;
- noskaidrot, kā pēc iespējas īsākā laika posmā nodrošināt skolotājiem pamatinformāciju un prasmes;

- sasaistīt apmācību ar profesionālo izaugsmi, nodrošinot akreditāciju, sertifikātu izsniegšanu, apgūto darba aizsardzības prasmju atzišanu u. c.;
- sniegt skolām papildu atbalstu darba vides riska novērtēšanā un darba aizsardzības sistēmas izveidē; kā arī
- iekļaut projektu, apmācības programmu un metožu novērtējumu.

- Īrijas Veselības un drošības pārvaldes izmantotajā pieejā ietilpst: e-mācības (vispārējas apmācības vecākajiem skolotājiem un skolotājiem, specifiskas apmācības dabaszinātņu un tehnoloģiju priekšmetu skolotājiem), tiešsaistes vasaras kursi pamatskolu skolotājiem, klasē izmantojami resursi skolotājiem, e-mācības audzēkņiem, pasākumi un konkursi, kā arī atbalsts un norādījumi par darba aizsardzības sistēmas darbību skolās.
- Dānijā īstenoto iniciatīvu vidū var minēt to skolotāju tīklu, kuri skolās iecelti par darba aizsardzības “vēstniekiem”, un dažādu izglītības līmeņu skolotājiem pielāgotus kursus.
- Polijā skolotāji tiek iesaistīti valsts darba aizsardzības mākslas konkursa sagatavošanā, tādējādi palīdzot papildināt iesaistīto pedagogu zināšanas.
- Somijas mērķis ir nodrošināt, lai katrā skolā divi skolotāji būtu apmācīti veselības mācības pasniegšanā un apmācības programmā būtu iekļauti arī jautājumi par veselīgas un drošas darbavietas izveidi.
- Vācijā īstenotie projekti ietver multivides apmācību tālmācības pasniedzējiem un partnerības ar sporta organizācijām, lai izstrādātu apmācības programmu skolotājiem, kuri pasniedz nodarbības īpaši riskantos sporta veidos.
- ASV tiek rīkoti trīs stundas ilgi semināri, kuros skolotājus māca, kā vadīt darba aizsardzības kursus studentiem.

Papildinformācija

Ziņojums angļu valodā ir pieejams *EU-OSHA* tīmekļa vietnē:

http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view

Šī fakto lapa 24 valodās ir pieejama šeit:

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

EU-OSHA tīmekļa vietnes sadaļa par darba aizsardzības jautājumu integrēšanu izglītībā:

<http://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPĀNIJA

Tālr. +34 944794360, fakss +34 944794383.

E-pasts: information@osha.europa.eu.

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra.

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots. *Printed in Belgium*, 2012. g.